

Проблемні питання, які виникають в органах досудового розслідування під час отримання вихідних даних, необхідних для проведення дорожньо-технічних експертиз

Валерій Ольхов

завідувач сектору ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Мін'юсту України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5982-4480>, e-mail: Olhov_81@ukr.net

Досліджено одну з основних причин відмови експертів дати відповіді за питання, які містить постанова слідчих про призначення дорожньо-технічних експертиз, — відсутність необхідних для проведення досліджень матеріалів в органах, які відповідальні за складання та збереження таких матеріалів.

Ключові слова: дорожньо-технічна експертиза; автомобільна дорога; організація дорожнього руху.

Challenges Faced by Pre-trial Investigation Bodies in Obtaining Initial Data for Road Traffic Expertise

Valerii Olkhov

This study examines one of the primary reasons why experts refuse to answer questions posed in investigative orders for road traffic expertise: the absence of necessary materials from the bodies responsible for compiling and storing such materials.

Keywords: forensic road traffic examination, road, traffic organization.

Останнім часом зросла кількість дорожньо-транспортних пригод, у яких техніко-експлуатаційний стан автомобільних доріг, зокрема стан технічних засобів організації дорожнього руху, є супутньою або безпосередньою причиною настання такої пригоди — унаслідок технічного зношування дорожньої інфраструктури через тривалу експлуатацію, пошкодження та руйнації, спричинені повномасштабним військовим вторгненням російської федерації на територію України, що потребує залучення додаткових коштів.

Під час розслідування злочинів у сфері безпеки дорожнього руху органи досудового розслідування стикаються із проблемою визначення впливу дорожніх умов (техніко-експлуатаційний стан дорожнього покриття, технічний стан засобів організації дорожнього руху та ін.) на умови виникнення дорожньо-транспортної пригоди (далі — ДТП). Для вирішення цього питання орган досудового розслідування призначає дорожньо-технічну експертизу стану доріг

і дорожніх умов у місцях ДТП. До питань, які вирішують у межах проведення дорожньо-технічної експертизи стану доріг і дорожніх умов у місці ДТП, належать:

- «Чи відповідали фактичні техніко-експлуатаційні показники (рівність, коефіцієнти зчеплення та шорсткості тощо) автомобільної дороги вимогам безпеки дорожнього руху?»;
- «Чи відповідали роботи з проведення ремонту, експлуатації та утримання доріг вимогам безпеки дорожнього руху?»;
- «Чи були невідповідності дорожніх умов вимогам нормативних документів у причинному зв'язку з подією ДТП?»;
- «Чи забезпечує організація дорожнього руху на дослідній ділянці дороги безпеку дорожнього руху?»;
- «Чи відповідали геометричні параметри автомобільної дороги вимогам нормативної документації?» [1].

Основні матеріали, необхідні для проведення досліджень, можна умовно поділити на дві групи. До першої групи належать матеріали, які отримує слідчий безпосередньо під час проведення огляду місця ДТП, допиту свідків та учасників цієї ДТП, і висновки транспортно-трасологічних та автотехнічних експертиз. До другої групи — акти обстеження дорожніх умов на ділянці вулиці (дороги), де мала місце ДТП, технічний паспорт вулиці (дороги), де мала місце ДТП, а також постійні й тимчасові схеми організації дорожнього руху (якщо їх складала) на ділянці, де мала місце ДТП.

Проблема отримання другої групи матеріалів, необхідних для проведення дорожньо-технічних досліджень, полягає в тому, що ці матеріали, а саме технічний паспорт вулиці (дороги), де мала місце ДТП, а також постійні й тимчасові схеми організації дорожнього руху (якщо їх складала) на ділянці, де мала місце ДТП, знаходяться в органів, на балансі яких перебуває ця ділянка вулиці (дороги). Акт обстеження дорожніх умов на ділянці вулиці (дороги) відповідно до чинного законодавства складає дорожньо-експлуатаційна служба із залученням працівників поліції відділу безпеки дорожнього руху.

У цьому разі слідчий повинен звернутися до названих вище органів з метою отримання необхідних для проведення досліджень матеріалів. Натомість найчастіше такі органи не надають відповідних матеріалів органам досудового слідства, що надалі позбавляє експертів змоги вирішити певну кількість питань постанови про призначення дорожньо-технічної експертизи або взагалі змушує їх складати повідомлення про неможливість надати висновок.

Наведемо приклад ДТП на нерегульованому перехресті, де зіткнулися два транспортні засоби, унаслідок чого один з учасників зазнав небезпечних для життя тілесних ушкоджень тяжкого ступеня.

Під час розслідування цієї ДТП слідчий з'ясував, що в напрямку руху одного з учасників був відсутній дорожній знак 2.1 «Дати дорогу» [2]. Для визначення причинового

зв'язку з невідповідностями в організації дорожнього руху та настанням ДТП слідчий призначив судову дорожньо-технічну експертизу.

Відповідно до вимог ст. 69 Кримінального процесуального кодексу України [3] і п. 2.1 розд. II Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень [1] експерт на адресу слідчого направив клопотання про необхідність надати для дослідження акт обстеження дорожніх умов на ділянці дороги, де мала місце ДТП.

Із метою отримання додаткових матеріалів слідчий надіслав до Департаменту патрульної поліції відповідного листа з проханням надати згаданий вище акт, у відповідь на що Департамент патрульної поліції надав інформаційний лист, де зазначив, що (відповідно до вимог розд. V доручення Департаменту патрульної поліції від 08.04.2020 р. «Про методичні рекомендації з організації роботи відділів (відділень, секторів) безпеки дорожнього руху») обстеженню підлягають винятково ті ділянки вулично-дорожньої мережі, на яких сталися ДТП з тяжкими наслідками, на залізничних переїздах, резонансних ДТП і ДТП, у місцях скоєння яких вбачаються недоліки у стані експлуатаційного утримання вулично-дорожньої мережі, які могли стати супутньою або безпосередньою причиною скоєння ДТП, або вплинути на тяжкість її наслідків. За неможливості обстеження дорожніх умов на місці скоєння ДТП безпосередньо під час оформлення первинних матеріалів обстеження проводять не пізніше 24 годин з моменту скоєння ДТП. Далі було зазначено, що обстеження вулично-дорожньої мережі в місці ДТП не проводили, оскільки до Департаменту не надходило повідомлення щодо недоліків вулично-дорожньої мережі, які могли спричинити виникнення ДТП.

Відсутність акту обстеження дорожніх умов на ділянці дороги, де мала місце ДТП, завадила експертам дати відповіді на деякі питання постанови слідчого під час проведення дорожньо-технічної експертизи.

Ще один приклад ДТП на нерегульованому перехресті двох автомобільних доріг, де мало місце зіткнення двох транспортних засобів, один з учасників якої загинув на місці пригоди.

Під час розслідування цієї ДТП слідчий з'ясував, що на перехресті двох автомобільних доріг узагалі були відсутні дорожні знаки пріоритету [2]. Для визначення причинового зв'язку з невідповідностями в організації дорожнього руху та настанням ДТП слідчий призначив судову дорожньо-технічну експертизу.

Відповідно до вимог ст. 69 Кримінального процесуального кодексу України [3] і п. 2.1 розд. II Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень [1] експерт на адресу слідчого направив клопотання про необхідність надати для дослідження належно затверджену схему організації дорожнього руху в місці ДТП.

Із метою отримання додаткових матеріалів слідчий надіслав до обласної державної адміністрації листа із проханням надати зазначену вище схему, у відповідь на що отримав інформаційний лист, де зазначено, що Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо реформування системи управління автомобільними дорогами загального користування» [4] і розпорядженням Кабміну України «Про передачу автомобільних доріг загального користування місцевого значення» [5] цю дорогу передано до сфери управління облдержадміністрації (на баланс департаменту), водночас під час передачі відповідних документів технічний паспорт і схему організації дорожнього руху зазначеної дороги не передавали й надалі такі документи не склали.

Отже, відсутність технічного паспорту та схеми організації дорожнього руху на ділянці дороги, де мала місце ДТП, завадила експертам дати відповіді на деякі питання постанови слідчого під час проведення дорожньо-технічної експертизи.

Наведені приклади свідчать, що основною причиною відмови експертів дати відповіді за питання, які містить постанова слідчих про призначення дорожньо-технічних експертиз, є відсутність матеріалів, необхідних для проведення досліджень, в органів, які відповідальні за складання та збереження таких матеріалів.

Перелік джерел посилання

1. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Мін'юсту України від 08.10.1998 р. № 53/5 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> (дата звернення: 12.08.2024).
2. Правила дорожнього руху : затв. постанов. КМУ від 10.10.2001 р. № 1306 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.08.2024).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (зі змін. та допов.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 12.08.2024).
4. Про внесення змін до деяких законів України щодо реформування системи управління автомобільними дорогами загального користування : Закон України від 17.10.2016 р. № 1764-VIII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1764-19#Text> (дата звернення: 12.08.2024).
5. Про передачу автомобільних доріг загального користування місцевого значення : розпорядж. КМУ від 02.10.2013 р. № 759-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759-2013-%D1%80#Text> (дата звернення: 12.08.2024).